

Trušu kokcidioze (Eimerioze) – joprojām aktuāla

Dzintars Rancāns, biedrības „Trusis un citi” vadošais ciltsdarba speciālists

Plaši izplatīta parazitāra slimība. Truškopībai tā nodara lielus zaudējumus- dzīvnieku krišana, ārstēšanas izdevumi, samazinās dzīvmasas pieaugums. Jau 1674. gadā Levenhuks novēroja ierosinātāja oocistas trušu žultī. Ierosinātājs parazīts-kokcīdija, oliņas- oocistas. Tās gandrīz vienmēr mikroskopiski atrod trušu mēslos. Ir 9 kokcīdiju sugas. Viena no tām attīstās aknu žultsvadu epitēlija šūnās un izraisa aknu kokcidiozi (ierosinātājs- Eimeria stiedae), citas mitinās tievo zarnu epitēlija šūnās un izraisa zarnu kokcidiozi (Eimeria magna, E. perforans, E. piriformis u.c.). Ar trušu kokcidiozi slimo tikai truši, citas dzīvnieku sugas ar šo kokcidiozi nenaslimst.

Visjutīgākie pret invāziju ir jaunie trusēni, pieaugušie truši parasti nenaslimst un ir parazītu izplatītāji (nēsātāji). Par slimības avotu kalpo slimi un pārslimojuši truši. Ar izkārnījumiem kokcīdiju oocistas nonāk ārējā vidē, kur tās 24 h laikā nogatavojas. To attīstībai vajadzīgs siltums, mitrums, skābeklis. Tāpēc kokcidiozes problēma sevišķi saasinās siltajos gadalaikos. Mazie trusēni var inficēties –zīžot ar oocistām aptraipītus mātītes pupus. Trušiem raksturīgā savu mīksto mēslu ēšana- koprofāģija arī veicina slimības sākšanos. Jauniem trusēniem koprofāģija sākas 18-20 dienu vecumā (kad tie sāk uzņemt cieto barību). Slimību veicina sekojoši faktori:

1. Nabadzīgs, nepilnvērtīgs racion- vitamīnu A, B1, C, D un minerālvielu trūkums;

2. Vienpusēja, ar olbaltumvielām pārbagāta barība, sakarā ar to organismā rodas daudz līdz galam neoksidējušos olbaltumvielu sairšanas blakusproduktu, kas veicina kokcīdiju attīstību; ar ogļhidrātiem (kokšķiedra, monosaharīdi) bagātai barībai ir pretējs efekts;

3. Vēl kokcidiozi veicina t.s. kokcidiobiozās vielas- kviešu klijas, piens, vitamīni B6, G;

4. Nekvalitatīva (bojāta) lopbarība, strauja barības veida maiņa;

5. Ļoti blīva trusēnu turēšana (izvietojums), nevienlīdzīgas grupas (dažāda vecuma, attīstības);

6. Citi faktori, kas samazina dzīvnieka imunitāti- caurvējš, paaugstināts mitrums, antisanitārija sprostos, telpās, straujas ārējās temperatūras svārstības.

Pēdējie ārzemju zinātnieku pētījumi pierādīja, ka kokcidiozi un

arī alimentāras izcelsmes caureju veicina arī tāds apstākļi-ja trusēnu atšķiršanas no mātēm periodā barība satur kviešu un kukurūzas graudus. Noteicošais faktors-barība nedrīkst saturēt vairāk par 4 % cietes. Latvijas trušu audzētājiem pieejamā kombinētā spēkbarība nav reglamentēta pēc cietes satura. Spēkbarībai, pamatā vajadzētu saturēt auzu, miežu graudus, zāles miltus, attiecīgu daudzumu raušu (spraukumu), optimālais kopproteīna saturs-16-18 %.

Pārsvarā slimo līdz 1- 4 mēnešus veci jauntruši. Kokcidiozei var būt akūta, subakūta un hroniska gaita. Akūtai formai raksturīgākās slimības pazīmes: caureja mainās ar aizcietējumiem, izkārnījumos var būt gļotas un asinis, samazināta ēstgriba, strauja novājēšana, palielināts vēders-uzpūšanās, apmatojums izpūris. Patoloģiskas izmaiņas zarnu traktā sākas tādēļ, ka tievo zarnu epitēlijšūnās iekļūst kokcīdiju sporozoīti un līdz ar to notiek zarnu epitēlijšūnu masveida nobeigšanās. Akūtās kokcidiozes gadījumā, ik dienu iet bojā vairāk kā 500 miljoni zarnu epitēlijšūnu. Pie aknu kokcidiozes 2-5 dienā dzīvnieks nobeidzas, pie zarnu infekcijas slimība var noritēt hroniski un ilgt līdz 40 dienām. Nobeigšanās % ir augsts-80-85 %.

Kokcidiozes hroniskās formas gadījumā klīniskās pazīmes nav stipri izteiktas-samazinās ēstgriba, par 15-30 % samazinās dzīvmasas pieaugums. Pirms dzīvnieka nāves var novērot kāju un kakla muskuļu krampjus un paralīzes.

Sekcējot, uz aknām redzami balti mezgliņi no prosas līdz zirņa grauda lielumam. Pie kokcidiozes zarnu formas mezgliņi redzami uz zarnu sienām. Slimības precizēšanai uz veterināro laboratoriju sūta svaigu mēslu paraugus apm. 100 gramus, vai nobeigušos truša līķi.

Lai iznīdētu slimību, nepieciešams sadarboties ar jūsu ganāmpulku apkalpojošo veterinārārstu, kurš ieteiks efektīgākos pasākumus (medikamentus).

Kokcidiozes ārstēšanai parasti lieto sulfanilamīdu preparātus-Trisulfons, Interprim, Corylap, Alfatrim 24 %, Trimetox powder, Sulfatyf, šos preparātus pievieno pie dzeramā ūdens vai pie mīkstbarības. Ārstēšanas ilgums 3-5 dienas. Ļoti labs profilaktisks un ārstnieciskais efekts ir preparātam **Amprocox WS**, tas ir pulveris, ko var lietot ar barību vai izšķīdinot dzeramajā ūdenī- apm. 7 g uz 10 l ūdens, dod 5-7 dienas, profilaktiski, kā tik trusēni sāk ēst sauso barību un atšķiršanas nedēļā. Var lietot arī Farmasin, Enroxil Sol.

Augsts terapeitisks efekts ir panākts lietojot gan profilaksei, gan ārstēšanai preparātam Trichopol 250 mg, ko lieto 15-20 mg uz kg dzīvmasas (viena tablete uz 4-5 trušiem) četras dienas. Vēl var lietot ūdens paskābinātājus -Acidomid, Acidad dry, kas neļauj vairoties patogēniem mikroorganismiem. Var izdzirdīt 0.2 % joda šķīdumu, ko

pagatavo: 1 l ūdens+ 4 ml 5 % joda spirta šķīdumu. Dzirdināšanai nelieto metāla traukus, jo jodam notiek reakcija ar šo materiālu.

Labs terapeitisks efekts iegūts, trusēniem atšķiršanas nedēļā (7 dienas) caur muti dod probiotiķi Oralīnu 35 G, deva- 0,04 g trusēnam dienā (devu atšķaida 1 ml fizioloģiskā šķīduma). Ja trusēni slimo (caureja) jau vairākas dienas, tad ārstēšana bieži vien ir neefektīva, jo ir jau notikuši neatgriezeniski patoloģiski procesi zarnu sienās. Tāpēc, galvenais ir slimības profilaksei.

Profilaktiski medikamentus dod pamatsastāvam pirms lecināšanas sezonas, trusēniem atšķiršanas nedēļā un tad pēc vajadzības 2-3 mēnešu vecumā.

Kokcidiozes ierosinātājs-oocistas ir ļoti izturīgas pret dezinfekcijas līdzekļiem. Sausā gaisā tās iet bojā 4-8 dienu laikā, liķos saglabājas 14 dienas. Oocistas ir jūtīgas pret karstu un aukstu temperatūru-pie + 55 grādiem iet bojā 15 minūšu laikā, pie 100 grādiem iet bojā 5 sekunžu laikā. Arī pie temperatūras, kas ir zemāka par mīnus 10 grādiem ātri iet bojā. Slimības apkarošanai regulāri veic sprostus, inventāra tīrīšanu, mazgāšanu, dezinfekciju (Purin Spezial, Oksoon u.c.). Ļoti labs efekts ir sprostus apstrādei ar lodlampu, celtniecības fēnu (protams, ievērojot ugunsdrošību).

Vēlu veiksmi !